

Er ref/dnr: Dnr 4808-17
Vårt dnr: 308

Havs och vattenmyndigheten
Enheten för biologisk mångfald
Box 11 930, 404 39 Göteborg

Stockholm 12 april 2018

Yttrande över Havs- och vattenmyndighetens förslag till hanteringsprogram för signalkräfta (*Pacifastacus leniusculus*)

Sammanfattning

- Naturskyddsföreningen välkomnar förslaget på nya regler för hantering av signalkräfta eftersom vi anser det vara av största vikt att signalkräftans spridning i svenska vatten hejdas och att de bestånd av flodkräfta som fortfarande finns i Sverige effektivt skyddas från pestsmitta. Föreningen vill understryka vikten av ett samlat grepp över hantering, övervakning och förvaltning av de båda kräftarterna, eftersom flodkräftans överlevnad är helt beroende av att risken för att de båda arterna kommer i kontakt med varandra minimeras.
- Naturskyddsföreningen håller med om att det är avgörande för flodkräftans fortbestånd att kräftfisket sker under kontrollerade former. Vi anser i princip att Havs- och vattenmyndighetens förslag till hanteringsprogram för signalkräfta är bra men att förslaget till nytt regelverk är allt för komplicerat för att vara verkningfullt och därför bör förenklas och förtydligas.
- Naturskyddsföreningen förordar att en sammanhängande skyddszon inrättas i hela norra Sverige i enlighet med det förslag som förs fram i underlagsrapporten "Riskanalys - hantering av signalkräfta i Sverige" (Sahlin, Edsman & Bohman 2017). Föreningen anser vidare att inom skyddszonen, ska de signalkräftbestånd som har etablerats genom tidigare lagliga utsättningar på sikt utrotas.
- Naturskyddsföreningen föreslår att ett förbud mot att transportera okokta signalkräftor bör övervägas eftersom ett sådant förbud skulle säkerställa att kräftpestsmitta inte förs vidare inom Sverige, vare sig avsiktligt eller oavsiktligt. Om ett sådant förbud skulle införas förordar vi att man i samband med kräftfiske ska vara skyldig att arrangera så att det finns möjligheter att koka kräftorna i närheten av fångstplatsen. Vidare anser föreningen att handel med kräftor ska vara tillåten i Sverige endast om kräftorna är kokta.
- Naturskyddsföreningen anser att reglerna för allmänhetens fiske på allmänt vatten i Vättern inte ska förändras utan förordar att fisket ska fortgå under fem helger i enlighet med nuvarande regelverk. Föreningen föreslår istället att informationsinsatserna ska öka liksom övervakningen för att motverka avsiktlig och oavsiktlig spridning av kräftpest. Vi efterfrågar samtidigt en utvärdering av de informationskampanjer som redan har genomförts.

Bakgrund

Olaglig utsättning av signalkräfta (*Pacifastacus leniusculus*) är den enskilt största orsaken till att flodkräftan (*Astacus astacus*) slås ut i Sverige idag. Signalkräftan introducerades i Sverige på 1960-talet. Sedan arten visat sig vara bärare av kräftpest förbjöds utsättning av signalkräfta i nya vatten 1994. Idag är all utsättning av signalkräfta förbjuden.

Flodkräftan har minskat kraftigt i Sverige under de senaste 100 åren. Arten är klassad som akut hotad (CR) i den nationella rödlistan för hotade djurarter. Sedan år 2005 omfattas flodkräftan av art- och habitatdirektivet vilket innebär att Sverige har ett nationellt ansvar att förvalta flodkräftbestånden. Det är av största vikt för artens fortbestånd att spridningen av signalkräftan hejdas så att inte fler flodkräftbestånd drabbas av kräftpest.

Signalkräftan finns sedan 2014 uppsatt på EU:s förordning nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Förordningen som trädde i kraft 1 januari 2015 bygger på en trestegsprincip om att förebygga, minimera och mildra de negativa effekterna på biologisk mångfald av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

Havs- och vattenmyndigheten konstaterar i sitt förslag till hanteringsprogram för signalkräfta att det inte är kostnadseffektivt i förhållande till nyttan att utrota signalkräfta i svenska vatten – arten är redan allt för spridd. Genom att införa hanteringsåtgärder som omfattar populationsbegränsning och inneslutning av arten görs bedömningen att EU-förordningens krav på att förebygga introduktion och spridning uppfylls. Syftet med hanteringsprogrammet är enligt Havs- och vattenmyndigheten att visa hur fisket och nyttjandet av signalkräfta fortsatt kan bedrivas enligt bestämmelserna i förordningen samtidigt som skadorna begränsas. Signalkräftan får endast hanteras genom fiske inom det geografiska område som av Havs- och vattenmyndigheten definieras som hanteringsområde för arten.

Illegala utsättningar av signalkräfta äger fortfarande rum i Sverige trots övervakning och informationskampanjer om riskerna. Nya utbrott av kräftpest sker varje år på grund av detta. I underlagsrapporten ”Riskanalys - hantering av signalkräfta i Sverige” (Sahlin, Edsman & Bohman 2017) konstateras att det finns ett stort utbud av levande signalkräftor på marknaden som kan användas för utsättning, trots att det egentligen är förbjudet.

Generella synpunkter

Naturskyddsföreningen ser positivt på att signalkräftan inom EU betraktas som en främmande invasiv art och anser att det är av största vikt att signalkräftans spridning i svenska vatten hejdas, samt att de bestånd av flodkräfta som fortfarande finns i Sverige effektivt skyddas från pestsmitta. Föreningen anser att det är helt nödvändigt att Havs- och vattenmyndigheten tar ett samlat grepp över situationen för både flodkräftor och signalkräftor i Sverige eftersom de två arternas fortlevnad och utveckling i landet är helt beroende av att förvaltningen av landets kräftpopulationer samordnas och att åtskillnaden mellan de båda arterna effektivt upprätthålls.

Naturskyddsföreningen håller med om att det är viktigt att kräftfisket sker under kontrollerade former så att risken för spridning av kräftpest minimeras och att informationskampanjer och tillsyn är avgörande komponenter i en framgångsrik kontroll av hur signalkräftan hanteras och sprids. Föreningen anser att de flesta åtgärder som föreslås i förslaget till hanteringsprogram är bra men att förslaget till nytt regelverk är allt för komplicerat och kan vara svåra att sätta sig in i, och därmed efterleva, för fiskevattenägare och allmänhet. Föreningen anser därför att det vore önskvärt med enklare och tydligare regler för hur och var signalkräfta får fiskas och hanteras.

Hanteringsområde för signalkräfta

Signalkräftan får hanteras inom det hanteringsområdet för signalkräfta som Havs- och vattenmyndigheten definierar i förslaget till hanteringsprogram för signalkräfta förutsatt att det sker enligt EU-förordningen. Naturskyddsföreningen stödjer slutsatserna som dras i underlagsrapporten Riskanalys - hantering av signalkräfta i Sverige (Sahlin et al 2017), och förordar att en sammanhängande skyddszon inrättas i hela norra Sverige ner till Värmland, Dalarna, Gävleborg och Uppsala i enlighet med vad som föreslås i rapporten. Denna avgränsning mellan områden med olika typer av hantering/skydd skiljer sig från det som framförs av Havs- och vattenmyndigheten som i sitt förslag till hanteringsprogram anger att hanteringsområdet för signalkräfta omfattar hela landet söder om Dalälvens avrinningsområde, exklusive Älvdalens och Malungs kommun samt Gotland och Öland. Föreningen anser vidare att inom skyddszonen ska de signalkräftbestånd som beror på tidigare lagliga utsättningar på sikt utrotas och de fiskerättsägare som därvid drabbas ersättas.

I riskanalysen slås fast att det finns stora regionala skillnader i risk för spridning av signalkräfta och för kräftpestutbrott, något som vi anser att Havs- och vattenmyndighetens förslag till hanteringsprogram för signalkräfta inte tar tillräckligt stor hänsyn till. Många flodkräftvatten har dåligt skydd mot kräftpest och endast 9 % av delavrinningsområdena med flodkräftor ligger idag i skyddsområden för flodkräfta. Naturskyddsföreningen anser att i södra Sverige, dvs den del av Sverige där signalkräfta dominerar (inneslutningszoner + buffertzoner enligt riskanalysen (Sahlin et al 2017), vilket delvis motsvarar hanteringsområdet enligt Havs- och vattenmyndighetens definition) ska fiske efter signalkräfta vara tillåtet, men för att undvika spridning utanför området anser föreningen att förbud av transport av okokta signalkräftor bör övervägas (se nedan).

Transport av signalkräftaor

Naturskyddsföreningen anser att Havs- och vattenmyndighetens förslag till hanteringsprogram för signalkräfta i högre grad borde beakta de risker som hantering av signalkräfta i närheten av flodkräftvatten innebär. Strängare regler bör införas för att motverka att kräftpest sprids till nya vatten. Ett förbud mot att transportera okokta signalkräftor skulle säkerställa att kräftpestsmitta inte fördes vidare inom Sverige, vare sig avsiktligt eller oavsiktligt, förutom på naturlig väg genom signalkräftornas egen migration inom ett vattensystem. Naturskyddsföreningen befarar att riskerna med att tillåta transport av levande eller okokta signalkräftor är allt för stora för att motivera att människor ska ges möjlighet att koka sina kräftor själva på orter långt från fångstplatsen. Föreningen förordar istället att man i samband med kräftfiske ska vara skyldig att arrangera så att det finns möjligheter att koka kräftorna i närheten av fångstplatsen. Transport av okokta kräftor blir därmed inte nödvändig.

Handel med signalkräfta

I underlagsrapporten Riskanalys - hantering av signalkräfta i Sverige (Sahlin et al 2017) konstateras att det varje år finns ett relativt stort antal annonser som erbjuder utsättningskräftor till försäljning. Det är i och för sig inte olagligt att erbjuda utsättningskräftor till försäljning men det går inte att bortse ifrån att denna typ av annonsering och handel uppmuntrar till utsättning av signalkräftor och därmed till brottslig verksamhet. Naturskyddsföreningen anser att eftersom utsättning av kräftor är förbjudet i Sverige vore det rimligt att även försäljning av utsättningskräftor blev olagligt. Vidare bedömer föreningen att risken för olaglig utsättning av signalkräfta är fortsatt stor så länge handel med levande kräftor är tillåten inom hanteringsområdet och vi förordar därför att endast handel med kokta kräftor ska vara tillåten i Sverige.

Kräftfiske på allmänt vatten

Den möjliga förändringen av den nationella lagstiftningen om kräftfiske utan tillstånd på allmänt vatten i Vättern till två helger istället för som i nuläget fem, vore olycklig. Kräftfisket

i Vättern är ett mycket populärt fiske bland allmänheten, förenat med stora natur- och rekreationsvärden. Havs- och vattenmyndigheten anför förenklad övervakning som skäl för att minska allmänhetens fiskehelger i Vättern från fem till två. Naturskyddsföreningen anser att mer och bättre information och en effektivare övervakning, speciellt i anslutning till allmänhetens kräftfiskehelger i Vättern, i kombination med förbud att transportera levande kräftor, är ett bättre alternativ.

Information och utbildning

I utvärderingen av senaste åtgärdsprogrammet för flodkräfta (Edsman 2016) framhålls vikten av information och rådgivning till allmänhet och fiskerättsägare för att förhindra spridning av kräftpest. Naturskyddsföreningen ställer sig positiv till Havs- och vattenmyndighetens förslag att höja kunskapen och samordna informationsinsatserna för att motverka oavsiktlig spridning av kräftpest, men efterfrågar samtidigt en utvärdering av de informationskampanjer som redan har genomförts. Föreningen undrar om onlinekampanjen ”Kräftmytkrossaren” har varit framgångsrik? Finns det tendenser till större medvetenhet och ändrat beteende då det gäller fiske och hantering av kräftor hos allmänheten? Att kartlägga vad tidigare kampanjer har uppnått i form av ändrade attityder och ökad kunskap hos allmänheten är centralt för att kunna utforma framtida informationskampanjer på ett så bra sätt som möjligt.

Övervakning

I områden där signalkräfta ännu inte förekommer eller inte har stor spridning kan det enligt Sahlin et al (2017) vara kostnadsnyttoeffektivt att främja tidig upptäckt och snabb utrotning. Naturskyddsföreningen förordar därför intensifierad övervakningen av flodkräftvatten i de delar av Sverige som är fria från kräftpest (dvs de områden som definieras som skyddszon i Sahlin et al 2017) och snabba åtgärder som t ex lokal utrotning om illegala utsättningar av signalkräfta skulle upptäckas.

Övrigt

Naturskyddsföreningen ser positivt på förslaget att Havs- och vattenmyndigheten bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om hanteringsåtgärder för vattenlevande invasiva främmande arter med stor spridning i Sverige som för fram i utkastet till förändringar i den nationella lagstiftningen.

Referenser

Sahlin, U., Edsman, L. och Bohman P. 2017. Riskanalys – hantering av signalkräfta i Sverige. CEC Rapport 04/2017/Lunds Universitet

Edsman, L. (2016) Utvärdering av åtgärdsprogram flodkräfta (2008–2014). Redovisning av genomförda aktiviteter och utfall. Aqua reports 2016:1

Detta remissvar har utarbetats av Mia Svedäng, sakkunnig i vattenfrågor vid rikskansliet.

För Naturskyddsföreningen

Stockholm dag som ovan

Johanna Sandahl
ordförande

Therese Jacobson
chef för avdelningen för Hav,
Jordbruk och Miljögifter

